

مطالعه ارتباط الگوهای ساختاری در باغ‌های ایرانی با فرآیند علمی طراحی

سعید شکوری^۱، فریده شاهسوارانی^{۲*}

۱- کارشناس ارشد معماری منظر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب
 ۲- گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

دغدغه ایجاد کیفیت مطلوب در فضای معماری به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین اهداف معماران و پژوهشگران این عرصه، توجه آنان را به مفاهیم و شیوه‌هایی جلب کرده که اصل آن‌ها با اتکا بر تجربیات بشری و تسلسل هویتی دستاوردهای انسان با نسل‌های پیشین و پیش دانسته‌های انسان بنیان نهاده شده است. هدف از این مقاله مطالعه ارتباط الگوهای ساختاری مشابه در باغ‌ها با فرآیند علمی طراحی و نیازهای زمان حال می‌باشد. بحث و بررسی باغ ایرانی فضایی است که با ترکیب معمارانه ساختارهای مصنوعی و طبیعی مانند آب و گیاه، معنایی رویایی و خیال‌پردازانه را مجسم می‌کند. این پدیده در دو زمینه ماده و معنا و نیز پیوند این دو حیطه به یکدیگر قابل بازخوانی، بازاندیشی و بازشناسی است؛ زیرا عرصه‌ی گسترده‌ای از مفاهیم، معانی، کاربری‌ها، تکنیک‌ها، فنون و ... را در بر گرفته است. طرح باغ‌های ایرانی و ساختمان‌های آن غالباً آمیزه‌ای است از سبک معماری و باغ‌سازی پیش از اسلام و شیوه معماری سده‌های بعد که ویژگی‌های کلی معماری ایرانی را دارا است و با نام معماری اسلامی شناخته می‌شود و برخی تأثیراتی که از معماری و باغ‌سازی کشورهای دیگر پذیرفته است. باغ ایرانی را از نظر گستردگی و حوزه‌ی کارکردی می‌توان در سه مقیاس معرفی کرد. در مقیاس معماری، مقیاس شهری و در مقیاس میان این دو آنجائی که باغ تنها به عنوان بخشی از طبیعت است. باغ در هر یک از این سه مقیاس به شکل‌های گوناگون و با خصوصیات متنوع بروز پیدا کرده که این تنوع گستردگی با تنوع کارکردهای موردنظر هماهنگ و متناسب است. نظام‌های متعددی برای باغ ایرانی در نظر گرفته شده که به چهار نظام اصلی آب، هندسه، کاشت و ابنیه و نظام‌های فرعی منظر، سایه و آواها که در ارتباط با نظام‌های اصلی می‌باشند، اشاره می‌شود.

واژه‌های کلیدی: باغ ایرانی، فرایند طراحی، الگوی ساختاری، نظام باغ.

۱- مقدمه

دغدغه ایجاد کیفیت مطلوب در فضای معماری به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین اهداف معماران و پژوهشگران این عرصه، توجه آنان را به مفاهیم و شیوه‌هایی جلب کرده که اصل آن‌ها با اتکا بر تجربیات بشری و تسلسل هویتی دستاوردهای انسان با نسل‌های پیشین و پیش دانسته‌های انسان بنیان نهاده شده است. از این منظر، نقش و کارکردهای بازآفرینی و دیگر مفاهیم مرتبط در حوزه‌ی اندیشه و عمل معماری قابل‌بررسی است. در این راستا باغ ایرانی به‌عنوان یک فضای معماری ایرانی انتخاب شد؛ در نتیجه تقویت هم‌زمان باغ‌های ایرانی، موزه، هنرهای بومی و بازآفرینی هدف اصلی تحقیق هست تا در این میان بتوان به طراحی باغ‌موزه هنرهای بومی در انطباق با ساختار زیست‌محیطی و منبعث از یک نظام، ساختار و قاعده پرداخت. بر این اساس، هدف نخستین طرح حاضر را بایستی بازخوانی باغ‌های ایران برای رسیدن به الگوهایی به شمار آورد تا با استفاده از آن به دیگر هدف تحقیق که مطابقت این الگوها با نیازهای زمان حال است. طراحی و ایجاد باغ‌موزه‌ای بر اساس این موارد و اعمال